

Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Problem Çözme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi An Investigation of Problem Solving Skills According to Some Variables in Preschool Children

Arzu ÖZYÜREK¹, Asya ÇETİN²

Derya ŞAHİN³, Rukiye YILDIRIM⁴, Neslihan EVİRGEN⁵

Öz

Birey hayata geldiği andan itibaren çeşitli problemlerle karşılaşmakta ve bu problemleri çeşitli şekillerde aşmak zorunda kalmaktadır. Problem çözme becerileri, tüm bireylerin günlük yaşamında karşılaştığı problemleri çözmeye gerekli önemli becerilerdendir. Öğrenmenin en hızlı olduğu okul öncesi yıllar ise, problem çözme becerilerinin edinilmesinde önemli yıllardır. Bu nedenle bu çalışmada, okul öncesi eğitime devam eden çocuklarda problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, 5-6 yaş grubundan 43 kız, 42 erkek olmak üzere 85 çocuk oluşturmuştur. Çalışmada, çocukların problem çözme becerilerinin cinsiyet, yaş, okula devam süresi, kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve öğrenim durumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Verilerin toplanmasında, Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) kullanılmıştır. Ölçek, çocuklara bireysel olarak uygulanmıştır. Veri analizinde, bağımsız örneklem t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; problem çözme becerilerinin çocukların cinsiyeti, okula devam süresi, baba yaşı, anne ve baba öğrenim düzeyi değişkenlerinden anlamlı ölçüde etkilenmediği görülmüştür. Çocuğun yaşı, kardeş sayısı ve anne yaşı değişkenlerinin ise, problem çözme becerileri üzerinde anlamlı etkisi olduğu belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Problem Çözme, Problem Çözme Becerisi, Okul Öncesi Dönem

Abstract

From the moment the individual is born, he or she is confronted with various problems and has to cope with these problems in a certain way. Problem solving skills are essential for individuals to solve the problems in daily life. Preschool years, where the learning is faster, are important years to acquire problem solving skills. Thus, the present study aimed to evaluate the problem solving skills of children who attend a pre-school education institution. The study group included 85 five-six years old children; 43 girls and 42 boys. In the study, whether the problem solving skills of children differed based on gender, age, schooling duration, number of siblings, parent age and education level variables was investigated. The Problem Solving Skill Scale (PSSS) was used to collect the data in the study. The scale was applied individually to the children. Independent samples t-test and ANOVA were used in data analysis. It was observed that the problemsolving skills of the children were not significantly affected by gender, duration of schooling, father 's age, parents' education level. The age of the child, the number of siblings and the age of the mother had significant impact on the problemsolving skills. Study findings were discussed based on the results obtained and some recommendations were presented.

Key words: Problem Solving, Problem Solving Skills, Preschool Period.

*Doç Dr., Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye. a.ozyurek@karabuk.edu.tr

**Bilm. Uzm. Araş. Gör., Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye.

***Karabük Milli Eğitim Müdürlüğü. Karabük, Türkiye.

Giriş

Bilgi çağı olarak nitelendirilen günümüzde her toplum, sağlıklı bireylere sahip olma yanında problem çözme becerisine sahip, üretken, dinamik ve kendine güvenli bireyler yetiştirme çabası içerisinde. Çok yönlü bir kavram olan problem çözme; bireyin ihtiyaçları, amaçları, değerleri, inançları, becerileri, alışkanlıkları ve tutumlarıyla oluşmakta ve içerisinde zekâ, duygu, irade, eylem gibi unsurları barındırmaktadır. Toplum, bireylerin problem çözme becerilerinin yüksek olması ölçüsünde ilerleyebilir. Okul öncesi yıllardan başlayan temel eğitim çağı, problem çözme becerilerinin kazandırılmasına yönelik eğitimin verilebileceği en verimli yıllardır. Bu nedenle, erken yaşlardan itibaren çocuklarda öğrenilebilir bir beceri olan problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için çaba gösterilmelidir (Arslan, 2012; Tavlı, 2007).

Problem, bireyin bir hedefe ulaşmak istediğinde bunu nasıl yapacağını bilemediği zaman meydana çıkmaktadır. Bireyler gündelik yaşantılarında beslenme, barınma, ulaşım, iş yaşamı gibi pek çok konuda problem durumuyla karşılaşmaktadırlar. Problem; kişiler için öğrenme süreci içerisinde bulunan ve yeni, bilinmeyen yönleri olan bir engel olarak ifade edilmektedir. Problemin çözümü, birçok farklı yoldan olabilmektedir (Bingham, 2004; Güven, 2000; Emre, Çalışkan, Ulutaş ve Sağlam, 2017). Problem çözme, bilişsel ve sosyal bir aktivite olarak hayatın tüm aşamasında yer almaktadır. Bunun nedeni, problem çözerken hedefe ulaşma, hedefe ulaşmak amacıyla çeşitli araçlar geliştirme, bunu yaparken karşılaşılan güçlükleri de aşma gibi işlevler yerine getirilmektedir (Koray ve Azar, 2008). Genel anlamda bir kişi bir şey istediğinde ve bunu elde etmek için hangi eylem dizisini gerçekleştirmesi gerektiğini hemen bilmediğinde bir problemle karşı karşıya kalmıştır (Zelazo, Carter, Reznick ve Frye, 1997). Birçok bilim insanı, bir sorunun farkına vardığından sonra sorunun çözümüne ulaştıracak adımları veya aşamaları tanımlamaya çalışmıştır (Kagan, 1981; Polya, 1945; Scholnick ve Friedman, 1987). Tanımlanan bu aşamalar arasında önemli ölçüde örtüşme mevcuttur. Problem çözmeye ilgili bu aşamalar şöyle sıralanabilir: Problemlerin tanımlanması, problemlerin açıklanması, verilerin toplanması, problemin çözümü ile ilgili verilerin seçilmesi, seçilen çözüm tipinin uygulanması ve kullanılan çözüm türünün değerlendirilmesi (Batıgün, 2000; Bingham, 2004).

Problem çözme, yalnızca yetişkinlikte değil, yaşamın tüm dönemlerinde gerekli bir beceridir. Problem durumları ile hayatın bütün evrelerinde karşılaşılacağı dikkate alındığında problem çözme sürecinin ne kadar hayati önem taşıdığı ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar, çocuklar bir araştırmaya doğrudan katıldıklarında araştırma becerileri gelişirken problemlere çözümler üretebildiklerini ve neden-sonuç ilişkileri kurabildiklerini göstermektedir (Kesicioğlu, 2015; Akt. Ünal ve Aral, 2014). Herhangi bir problem durumuyla karşı karşıya kalan birey, çeşitli olası çözümleri değerlendirir ve bunlardan birini seçer, daha önce başkası tarafından denenmiş ve başarısızlıkla sonuçlanmış bir duruma daha farklı veya daha etkili bir çözüm getirebilir, sadece nihai hedefle meşgul olanlardan daha az hayal kırıklığı yaşayabilir. Problemini kendi kendine çözebilen bir çocukta kendine güven daha yüksek olacak ve risk alma davranışları artacaktır (Şanlı, 2005). Problemlerin bireyi zorlaması, onu çözmeye yönelik farklı şeylerin oluşturulmasına, yaratıcı düşünmenin de gelişine katkı sağlamaktadır. Bu açıdan da problem çözme, gelişimsel pek çok katkı sunmaktadır (Oğuz ve Akyol, 2015). Tok ve Sevinç (2010), düşünme becerileri eğitiminin etkisini inceledikleri çalışmalarında, eğitim verilen grubun problem çözme ve akıl yürütme konusunda daha iyi olduklarını belirlemişlerdir. Altun ve arkadaşları (2001), yaptıkları çalışmada altı yaş grubu çocukların problem çözme becerilerinin geliştirilmesinde modelleme stratejisi kullanmanın uygun olduğu ve bu stratejinin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Yücesan (2017), çalışmasında okul öncesi çocuklara verilen Montessori eğitiminin, çocukların problem çözme

becerileri üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirlemiştir. Buna göre, problem çözme odaklı farklı eğitim stratejilerinin problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Gelişim sürecinde, doğumdan sonra okul çağına kadar geçen yılların sonraki gelişim dönemlerine temel oluşturduğu bilinmektedir. Bu dönemde edinilen yaşantılar çocuğun aktif bir şekilde öğrenme sürecine katılımını, araştırma yapmasını, karşılaştığı problemlere çözüm bulmasını, planlar yapıp uygulamasını ve başkalarıyla iletişim kurmasını gerektirmektedir. Bu etkinlik, çocuğun yeni bilgileri öğrenirken çevreyle iletişim kurma, iş birliği yapma ve genel olarak problem çözme becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır (Aydoğan, 2004). Problemleri çözebilme, çocuğun mevcut yeteneklerini keşfetmesini ve ihtiyaçlarını karşılamasını kolaylaştıracaktır. Problem çözme sayesinde çocuk, sosyal ve bilişsel becerilerini kullanma fırsatı bulurken problemleri çözebildikçe kendine güveni de artar (Arslan, 2012).

Erken yaşlardan itibaren çocuklar düşünmekten de zevk alırlar. Çocuklar, merak duygularıyla çevrelerindeki olayları, nesnelere ve durumları gözlemlemeye, gözlemlediklerini yorumlamaya ve meraklarını gidermek için birtakım sorulara cevaplar bulmaya çalışırlar (Ünal ve Aral, 2014). Üç yaşındaki bir çocuk oyuncak arabanın tekerinin dönme hareketini anlamaya çalışırken, altı yaşındaki çocuk için bu çözüm gerektiren bir problem olabilir. Günlük yaşamında çocuk, birçok probleme çözüm bulma çabası içerisindedir (Oğuz ve Köksal Akyol, 2015). Piaget'ye göre çocuklar, öğrenmek için yüksek düzeyde güdülenmişlerdir ve araştırmacıdır (Senemoğlu, 1994). Bu nedenle çocuklarda problem çözme becerileri, erken yaşlardan itibaren gelişmeye başlar. Çocuğun bu becerileri, günlük yaşantısında ev veya okul ortamında, arkadaşlık ilişkilerinde, oyunlarında, iletişim ve etkileşiminde problemleri hangi yollar ve araçlarla çözümledikleriyle bağlantılıdır (Swanson, O'connor ve Carter, 1991).

Problem çözmeye yönelik beceriler, öğrenilebilen becerilerdir. Aile, çevre ve çocuğa yönelik tutumlar, ev ortamı ve sunulan materyaller, yaşamdaki sosyal etkileşimler problem çözme becerilerinin öğrenilmesinde etkili faktörlerdendir. Özellikle, çocukla etkileşimde bulunan yetişkinlerin model olmasının önemli olduğu söylenebilir. Bunun yanında, çocuğun yoğun etkileşimde bulunduğu televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik materyallerle etkileşimi veya sokakta arkadaşlarıyla oynadığı oyunlar gibi olumlu veya olumsuz yönlerden problem çözme becerileri üzerinde etkili olabilmektedir (Kesicioğlu, 2015). Dinçer (1995) yapmış olduğu çalışmada, beş yaşındaki anaokulu çocuklarına kişiler arası problem çözme becerilerini kazandırılmada uygulanan problem çözme eğitiminin olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şahin ve Yıldırım (2004), okulöncesi dönem çocukların zihinsel ve bilişsel becerilerin gelişiminde problem çözme yönteminin anlamlı katkıları olduğunu belirlemiştir. Begde (2015), çalışmada ilk sırada doğan ve son sırada doğan çocukların ortanca çocuklara göre problem çözme becerilerinin daha düşük düzeyde olduğunu belirlemiştir. Bernard-Opitz, Sriram ve Nakhoda-Sapuan (2001) yaptıkları deneysel bir çalışmada, özellikle sosyal problem çözümede sorun yaşayan otizmli çocuklarda problem çözme becerilerinin geliştirilebildiğini, problem çözümlenmenin öğrenilebildiğini ortaya koymuşlardır. Sonradan öğrenilebilen bir beceri olarak problem çözme becerileri, yaşanan çevreye uyum sağlamada yardımcı becerilerdir. Bu nedenle, erken yaşlardan itibaren desteklenmesinde fayda vardır.

Çocuklarda problem çözme becerilerinin, olabildiğince erken yaşlarda desteklenmesi önemlidir. Ancak bu sayede, çocuklar günlük yaşama kolay uyum sağlayabileceklerdir. Problem çözme süreci, çocuklara kendi çabalarıyla belli bazı şeyleri keşfetme imkanı verir. Kazanılması beklenen yeni davranışlar ile geçmiş deneyimleri arasında bir denge kurulması sağlanır (Zembat ve Unutkan, 2003). Bu nedenle bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumuna

devam eden çocukların problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Cinsiyet, yaş, okula devam süresi, kardeş sayısı, annelerinin ve babaların yaşı ile öğrenim durumları gibi değişkenlerin çocuğun problem çözme becerilerine etki edip etmediğini tespit etmeye yönelik olan bu çalışmanın çocuklarda problem çözme becerilerinin desteklenmesine yönelik çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Materyal ve Yöntem

Nicel olarak tasarlanan çalışmada, okul öncesi çocukların problem çözme becerileri bazı demografik değişkenlere göre var olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle, betimsel tarama modelindedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Karabük ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundan 43 kız ve 42 erkek toplam 85 çocuktan oluşmaktadır.

Çalışma grubunu oluşturan çocukların %29,4'ü 5 yaşında ve %70,6'sı 6 yaşındadır, %69,4'ünün okulda ilk yılı, %30,6'sının ikinci yılıdır. Çocukların %23,5'i tek çocuktur, %49,4'ü iki kardeş ve %27,1'i üç ve daha üzeri kardeşe sahiptir. Çocukların annelerinin %16,5'i ve babalarının %8,2'si 26-30 yaş grubunda; annelerinin %45,9'u ve babalarının %36,5'i 31-35 yaş grubunda; annelerinin %31,8'i ve babalarının %38,8'i 36-40 yaş grubunda; annelerinin %5,9'u ve babalarının %16,5'i 41 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Çocukların annelerinin %35,3'ü ve babalarının %15,3'ü ilkokul mezunu; annelerin %18,8'i ve babaların %25,9'u ortaokul mezunu; annelerin %24,7'si ve babaların %35,3'ü lise mezunu; annelerin %7,1'i ön lisans, babaların %16,5'i lisans ve %7,1'i yüksek lisans mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında Oğuz ve Köksal Akyol (2015) tarafından geliştirilen Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) kullanılmıştır. PÇBÖ, 18 farklı problem durumunu içermektedir. Ölçekte sunulan her bir problem durumu için çocuk tarafından üretilen çözümlere puan verilmektedir. Sunulan problem durumuna herhangi bir çözüm önerisi yoksa "0" puan, üç ve üzeri farklı her bir çözüm önerisi için "4" puan verilmektedir. Ölçekten toplamda 0 ile 72 puan arası bir puan alınmaktadır. Ölçeğin 61-72 aylık çocuklarla yapılan çalışmada güvenilirlik katsayısı 0,86, test-tekrar test korelasyon katsayısı 0,60 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında, gerekli resmi izinlerin alınmasının ardından okul öncesi eğitim kurumlarına gidilmiş ve çocuklarla ilgili kişisel bazı bilgileri sınıf öğretmeninden alınmıştır. PÇBÖ, araştırmacılar tarafından sınıf dışı bir ortamda çocuklara bireysel olarak uygulanmıştır. Ölçekteki resimler sırasıyla çocuğa gösterilmiş ve buradaki problem söylenerek ne yapılması gerektiğine ilişkin çözüm önerileri sorulmuştur. Örneğin; resimde çocuğun üzerinde pasta olan tabağı yere düşmektedir. Çocuğa, "Bu çocuk, pasta tabağını düşürdüğü için ne yapabilir? Başka neler yapabilir? Aklına başka çözümler geliyor mu? Neler olabilir? Söyle." gibi sorular sorulmuş ve çocuğun çözüm önerileri kaydedilmiştir. Uygulamada çocuk, verdiği bir çözüm önerisini tekrarladığında puan verilmemiştir, yeni ve farklı bir çözüm önerisi için puan verilmiştir.

Bu çalışmada, farklı bir çalışma grubu ele alındığında ölçek güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak belirlenmiştir. Verilerin

normal ve homojen bir dağılım göstermesi nedeniyle, verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, çalışma grubunda yer alan çocukların PÇBÖ puanlarının cinsiyet, yaş ve okul devam süresine göre t-Testi sonuçları; çocukların kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve öğrenim durumu değişkenlerine göre ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 1’de, çalışma grubundaki çocukların PÇBÖ puanlarının cinsiyet, yaş ve okula devam süresi değişkenlerine göre t-Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 1. Çocukların PÇBÖ Puanlarının Cinsiyet, Yaş ve Okula Devam Sürelerine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyeti	N	Ortalama	Ss	sd	t	p
Kız	43	28,11	9,22	83	0,719	0,474
Erkek	42	26,42	12,24			
Yaşı						
5 yaş	25	31,76	9,52	83	2,549	0,013*
6 yaş	60	25,41	10,80			
Okul Devam Süresi						
İlk yıl	59	27,54	11,247	83	0,740	0,850
İkinci yıl	26	26,69	9,78			

*p<0,05

Tablo 1’e göre, çocukların cinsiyet ve okula devam süresi ile PÇBÖ puanları arasındaki anlamlı değildir (p>0,05). Buna rağmen, çocukların yaş ile PÇBÖ puanları arasındaki fark anlamlıdır (p<0,05). Beş yaşındaki çocukların PÇBÖ puan ortalamalarının (ort.=31,76), altı yaşındaki çocukların puan ortalamasından (ort.=25,41) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocukların problem çözme becerilerinin onların yaşından etkilendiği, yaşı küçük olan çocukların problem çözme becerilerinin yaşı büyük olan çocuklara göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Tablo 2’de çocukların kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve öğrenim durumlarına göre PÇBÖ puanları ANOVA sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Çocukların PÇBÖ Puanlarının Kardeş Sayısı, Anne-Baba Yaşı ve Öğrenim Durumuna Göre Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	Ortalama	Ss	F	p
Tek çocuk	20	23,40	6,75	3,672	0,030*
2 kardeş	42	26,61	10,09		
3 ve daha fazla	23	31,86	13,36	Anlamlı fark: 1-3	
Anne Yaşı					
26-30 yaş	14	36,21	13,21	4,882	0,004*
31-35 yaş	39	24,79	8,24		
36-40 yaş	27	27,22	11,19	Anlamlı fark: 1-2	
41 yaş ve üstü	5	22,00	6,51		
Baba Yaşı					
26-30 yaş	7	33,28	10,79	0,877	0,457
31-35 yaş	31	27,03	11,41		
36-40 yaş	33	27,06	11,74		
41 yaş ve üstü	14	25,35	5,87		
Anne Öğrenim Durumu					
İlkokul	30	30,76	13,46	2,069	0,093
Ortaokul	16	22,56	6,69		
Lise	21	28,28	8,24		
Ön lisans	6	22,50	5,85		
Lisans	12	25,50	11,30		
Baba Öğrenim Durumu					

İlkokul	13	34,76	14,80	2,163	0,081
Ortaokul	22	24,68	9,85		
Lise	30	25,86	8,41		
Lisans	14	28,00	11,96		
Yüksek Lisans	6	26,00	6,95		

* $p < 0,05$

Tablo 2'ye göre, çocukların annelerinin öğrenim durumu, babalarının yaşı ve öğrenim durumu ile PÇBÖ puanları arasındaki fark anlamlı değildir ($p > 0,05$). Çocukların kardeş sayısı ve annelerinin yaşı ile PÇBÖ puanları arasındaki fark anlamlıdır ($p < 0,05$). Annesi 26-30 yaş grubunda olan çocukların PÇBÖ puan ortalaması (ort.=36,21), annesi 31-35 yaş grubunda olan çocukların puan ortalamasından (ort.=24,79) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Üç ve daha üzeri kardeşi olan çocukların PÇBÖ puan ortalaması (ort.=31,86), tek çocuk olanların puan ortalamasından (ort. =23,40) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Buna göre, annesi 26-30 yaş grubunda olan çocukların annesi 31-35 yaş grubunda olan çocuklara göre, üç ve daha üzeri kardeşe sahip olanların problem çözme becerilerinin, tek çocuk olanlara göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Tartışma

Okul öncesine devam eden beş-altı yaşındaki çocuklarda, problem çözme becerilerinin incelendiği çalışmada, çocukların cinsiyeti ve okula devam süresinin problem çözme becerilerini etkilemediği; fakat beş yaşındaki çocukların altı yaşındaki çocuklara göre problem çözme becerilerinin daha iyi olduğu belirlenmiştir. Alan yazında bu bulguları destekleyen ve farklı bulgulara sahip çalışmalar olduğu görülmektedir.

Ömeroğlu, Büyüköztürk, Aydoğan ve Özyürek (2012) çalışmada, çocukların problem çözme becerilerinin yaşlarına göre anlamlı bir şekilde değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz ve Tepeli (2013) yapmış oldukları çalışmalarında, 67-72 aylık çocukların daha küçük yaşta çocuklara göre sosyal problem çözme becerilerinin yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Şahin (2009) okul öncesi çocuklarla yaptığı çalışmada, sosyal problem çözme becerilerinin cinsiyet değişkeninden etkilenmediğini; fakat altı yaşındaki çocukların sosyal problem çözme becerilerinin diğerlerinden anlamlı düzeyde daha iyi olduğunu belirlemiştir. Dinçer, Güneysu ve Etikan (1997), 66-78 aylık çocukların kişiler arası problemleri çözümlerinde daha küçük çocuklara göre yüksek puan aldıklarını ortaya koymuşlardır. Çocukların yaşı arttıkça sosyal çevreyle etkileşimlerinin ve deneyimlerin artması, düşünme becerileri gelişimleri nedeniyle problem çözme becerilerinin daha iyi olduğu söylenebilir. Ancak bu çalışmadan elde edilen beş yaş çocuklarının altı yaş çocuklarından daha iyi problem çözümleri olduğu bulgusu, diğer çalışmalardan elde edilen bulgulardan farklılık göstermektedir. Bu durum, problem çözme becerilerinin yaşla birlikte ele alınması gereken sınıf ortamı, öğretim programı, anne-baba tutumları gibi farklı değişkenlerin etkisinin olabileceğini düşündürmektedir.

Çocukların problem çözme becerilerinin kardeş sayısına göre farklılık gösterdiği, üç ve daha üzeri kardeşe sahip olanların problem çözme becerilerinin tek çocuk olanlara göre daha iyi olduğu belirlenmiştir. Problem çözme becerilerine kardeş sayısının etkisi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Örneğin; Terzi (2003) çalışmasında, altıncı sınıfa devam eden çocukların kişiler arası problem çözme beceri algılarının kardeş sayılarına göre farklılık göstermediğini belirlemiştir. Şeker, Çınar ve Özkaya'nın (2004) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada da kardeş sayısının problem çözme başarı düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Dinçer (1995) çalışmasında kişiler arası problem çözümlerinde verilen eğitimin etkisini araştırmış, çocukların kardeşinin olup olmamasının etkili olmadığını belirlemiştir. Dinçer, Güneysu ve Etikan (1997) da çalışmalarında, problemlere önerilen çözüm sayısının kardeş değişkeninden etkilenmediğini

belirlemişlerdir. Eroğlu (2001) yapmış olduğu çalışmasında ailenin sahip olduğu çocuk sayısının fazla olması çocukların problem çözüme yeteneğinin gelişmesini etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Eroğlu (2001) tarafından yapılan çalışmadan elde edilen bulgu, bu çalışmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Kardeşler, çocuğun gelişiminde oldukça önemli bir yere sahiptirler. Çocukların ev ortamında, kardeşleriyle yaşadıkları ilişkiler, bir oyuncağı veya yiyeceği paylaşma gibi sosyal problemlerin üstesinden gelebilme gibi konularda deneyimler sunabilir. Okul yaşamında ise, benzer durumlar akranlar arasında yaşanır. Kardeş sayısının etkili olmadığını gösteren çalışmaların, genellikle büyük yaş grubuyla yapıldığı görülmektedir. Oysa küçük yaş grubuyla yapılan çalışmalarda, kardeş sayısının problem çözüme becerileri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Buna göre, problem çözüme becerilerinin gelişmesinde okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların akranlarıyla sağladıkları iletişim ve etkileşimin önemli payı olduğu söylenebilir. Bu çalışmada da okul öncesi çocukların kardeş sayısının fazla olması problem çözüme becerilerini olumlu yönde etkilemiştir.

Çalışmada son olarak, annesi 26-30 yaş grubunda olan çocukların annesi 31-35 yaş grubunda olan çocuklara göre PÇBÖ puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bireylerin problem çözüme becerileri duyuşsal, bilişsel ve sosyal pek çok faktörden etkilenmektedir. Bunlardan en önemlisi, anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları ve okul hayatı başladığında öğretmen tutumlarıdır. Sağlıklı bir aile ve okul ortamı, çocukların görüşlerini veya sorunlarını rahatlıkla ifade edebildiği bir ortam sunar (Begde ve Özyürek, 2016; Görücü ve Karakuş, 2017). Eroğlu (2001) çalışmasında, çocukların problem çözüme becerileri ile annelerinin ve babalarının öğrenim düzeyleri ve yaşları, ailenin gelir durumu ve çocuk sayıları arasında anlamlı ilişki olduğunu belirlemiştir. Çalışmasında 29 yaş ve altı annelerin çocuklarının problem çözüme becerilerinin, büyük yaşta olanlara göre daha iyi olduğunu belirlemiştir. Bu bulguların çalışma bulgularını desteklediği söylenebilir. Aileye ait demografik özelliklerin, çocuğa yönelik tutumlarını ve çocuğun gelişimini etkilerken çocuğun problem çözüme becerilerini etkilediği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, özellikle çocukların çevresindeki ilk ve en önemli kişiler olarak anne-baba ve kardeşlerinin onların problem çözüme becerileri üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Çalışma bulguları ve alan yazın incelendiğinde, çocukların problem çözüme becerilerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bu doğrultuda, çocukların erken yaşlardan itibaren problem çözüme becerilerinin desteklenmesi için aşağıdaki öneriler dikkate alınabilir:

- Çocukların, erken yıllardan itibaren problem çözüme becerilerinin desteklenmesinin önemi, bunun nasıl yapılabileceği gibi konularda anne-babalar desteklenebilir.
- Okul öncesi öğretmenler, çocukların problem çözüme becerilerini desteklenmesine yönelik etkinlikler planlayıp uygulayabilir.
- Benzer bir çalışma farklı örneklem grubuyla ve farklı ölçme materyalleri kullanılarak yapılabilir. Anne-baba ve öğretmen tutumlarının çocukların problem çözüme becerileri üzerindeki etkisi araştırılabilir.

Çocukların problem çözüme becerilerinin erken yaşlardan itibaren desteklenmesi için, onlara problem durumları sunmak, problemleri çözmeleri için cesaretlendirmek, hatta problem durumları oluşturmalarını sağlayacak çalışmalar yapmak, çocuklara yapabilecekleri sorumluluklar vererek başarımları için sabırlı davranmak oldukça önemli görünmektedir. Bu konuda, çocukların çevresini oluşturan anne-baba-öğretmen veya diğer yetişkinlerin tutumunun önemli olduğu söylenebilir. Ayrıca çocuk için önemli bir sosyal çevre oluşturan

kardeşler ve akran etkileşimlerinin de problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu düşünülerek çocukların akranlarıyla farklı ortamlarda etkileşimlerinin sağlanması önerilebilir.

Kaynakça

- Altun, M., Dönmez, N., İnan, H., Taner, M. ve Özdilek, Z. (2001). Altı yaş grubu çocukların problem çözme stratejileri ve bunlarla ilgili öğretmen ve müfettiş algıları, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14 (1), 211-230.
- Arslan, A. (2012). *6 Yaş Grubu Çocuklarda Genel Problem Çözme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik çalışmaları*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aydoğan, Y. (2004). *İlköğretim İkinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerine Genel Problem Çözme Becerilerinin Kazandırılmasında Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*, Doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Batıgün, A. D. (2000). Problem çözmeye yönelik terapiler: tanımı ve değerlendirme. *Türk Psikoloji Bülteni*. (19), 40-48.
- Begde, Z. (2015). *Öğretmen ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi.
- Begde, Z. ve Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5 (1), 204-232.
- Bernard-Opitz, V., Sriram, N. ve Nakhoda-Sapuan, S. (2001). Enhancing social problem solving in children with autism and normal children through computer-assisted instruction, *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 31 (4), 377-384.
- Bingham, A. (2004). *Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi*. (Çev. A. Ferhan Oğuzkan), İstanbul: Milli Eğitim.
- Dinçer, Ç. (1995). *Anaokuluna Devam Eden 5 Yaş Grubu Çocuklarına Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin Kazandırılmasında Eğitimin Etkisinin İncelenmesi*. Doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Dinçer, Ç., Güneysu, S. ve Etikan, İ. (1997). 54- 78 aylık çocukların kişiler arası problemlere getirdikleri çözümleri etkileyen faktörler. *I. Ulusal Çocuk Gelişim Kongresi*
- Emre, O., Çalışkan, Z., Ulutaş, A. ve Sağlam, M. (2017). *0-3 Yaş Çocuk Gelişimi, Gelişim Psikolojisinin Temel Esasları-I*. Emre E. (Çev.Ed.) Ankara. Anı.
- Eroğlu, E. (2001). *Ailenin Çocuklarda Problem Çözme Yeteneğinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.
- Görücü, A. ve Karakuş, N. (2017). Anne tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 37, 316-326.
- Güven, Y. (2000). *Erken Çocukluk Döneminde Sezgisel Düşünme ve Matematik*. İstanbul: Ya-Pa.
- Kagan, J. (1981). *The Second Year*. Cambridge, MA. Harvard University Press.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). Investigation of preschool children's interpersonal problem solving skills. *Education and Science*, 40 (177). 327-342.
- Koray, Ö. ve Azar A. (2008). Ortaöğretim öğrencilerinin problem çözme ve mantıksal düşünme becerilerinin cinsiyet ve seçilen alan açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 16 (1), 125-136.
- Oğuz, V. ve Köksal Akyol, A. (2015). Problem çözme becerisi ölçeği (PÇBÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 44(1), 105-122.
- Ömeroğlu, E., Büyükköztürk, Ş., Aydoğan, Y. ve Özyürek, A. (2012). 5-7 yaş grubu çocuklar için problem çözme ölçeği geliştirme süreci. *II. Uluslararası Türkiye Araştırmaları Kongresi*, 859-868.
- Polya, G. (1945). *How to Solve It*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10, 21-30.
- Şahin, G. (2009). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Özerklik ve Atılganlık Düzeyleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

- Scholnick, E. K. ve Friedman, S. (1987). The planning construct in the psychological literature. S. Friedman, E. K. Scholnick & R. Cocking (Eds.), *Blueprints for Thinking: The Role of Planning in Cognitive Development* (pp. 3-38). England: Cambridge University.
- Svanson, H., James, L., E., O'Connor, E. ve Carter, K. R. (1991). Problem Solving sub Groups as Measure of Intellectual Giftedness, *Journal of Educational Psychology*. 61,5-72.
- Şanlı, N. (2005). Çocukların problem çözme becerisini geliştirmek için, *Çocuk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitim Dergisi*. 52, 20-22.
- Tavlı, S. (2007). *6 Yaş Grubu Anasınıfı Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*, Yüksek lisans tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Terzi, Ş. (2003). Altıncı sınıf öğrencilerinin kişiler arası problem çözme beceri algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 1(2), 1-15.
- Tok E. ve Sevinç M. (2010). Düşünme becerileri eğitiminin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (27), 67-82.
- Ünal, M. ve Aral, N. (2014). Deney yöntemine dayalı eğitim programının 6 yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*. 39 (176), 279-291.
- Yılmaz, E. ve Tepeli, K. (2013). 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerinin duyguları anlama becerileri açısından incelenmesi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 117-130.
- Yücesan, Y. (2017). *Montessori Eğitiminin Okul Öncesi Dönem Çocukların Problem Çözme Becerileri ve Problem Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi.
- Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (2003). Problem çözme becerilerinin gelişimi. *Erken Çocuklukta, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.
- Zelazo, P. D., Carter, A., Reznick, J. S. ve Frye, D. (1997). Early development of executive function: A problem-solving framework. *Review of General Psychology*. 1(2), 198.

Extended Abstract

Introduction: Problem solving, a versatile concept, is formed by the needs, objectives, values, beliefs, skills, habits and attitudes of the individual and includes elements such as intelligence, emotion, willful action. The limits of social progress are defined by the level of individual problem-solving skills in that society. From the moment the individual is born, he or she is confronted with various problems and has to cope with these problems in a certain way. Problem solving skills are essential for individuals to solve the problems in daily life. Preschool years, where the learning is faster, are important years to acquire problem solving skills.

Aim: The present study aimed to evaluate the problem-solving skills of children who attend a pre-school education institution. The study aimed to determine whether variables such as gender, age, schooling duration, number of siblings, age and education level of the parents affected the problem-solving skills of the child. It was stipulated that the results would contribute to studies on children's problem-solving education.

Method: The study was conducted with descriptive survey model that aims to describe a situation as is. The study group included 85 five-six years old children; 43 girls and 42 boys. In the study, whether the problem solving skills of children differed based on gender, age, schooling duration, number of siblings, parent age and education level variables was investigated. The Problem Solving Skill Scale (PSSS) developed by Oğuz and Köksal Akyol (2015) was used to collect the data in the study. The scale was applied individually to the children. Independent samples t-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used in data analysis.

Findings: In conclusion, it was observed that the problemsolving skills of the children were not significantly affected by gender, duration of schooling, father's age, parents' education level. The age of the child, the number of siblings and the age of the mother had significant impact on the problemsolving skills.

Discussion: It is expected that problem-solving skills would improve with age since children's social environments change, they acquire more experience and their thinking skills develop in time. However, the present study findings differed from the findings from previous studies. This suggested that problem-solving skills might be influenced by different variables such as the classroom environment, curriculum, and parent attitudes, which should be considered along with age. Although having siblings is a significant factor in the normal development of the child, it was found that the findings obtained in studies in the were diverse. Thus, it was considered that the communication and interaction between the peers in preschool education institutions was a significant factor.

Result: The present study findings and the literature demonstrated that there are several factors that affect the problem-solving skills of children. Thus, it is important to support the problem-solving skills of the children from early ages.